

Innspel om oppdrettslokaliteter til kommuneplan i Austrheim

Av: Geir Helge Johnsen

Til: Tor Johannes Hjertnes – Eide Fjordbruk AS

Dato: 09.02.2018

Eide Fjordbruk sendte 1. mars 2017 inn to innspel om moglege område for akvakultur i sjø til arealdelen av kommuneplanen for Austrheim kommune. Områda ligg ved Senoksen i Fedjefjorden og ved Hundvåkeholmen i Fensfjorden. Saman med innspelet vart det oversendt to lokalitetsvurderingar utført av Rådgivende Biologer AS, begge datert 27.mars 2017.

Kommuneplanen for Austrheim vart behandla i kommunestyret i Austrheim 14. desember 2017, og vedtatt lagt ut til 2. gongs offentleg ettersyn. Begge lokalitetane er vurdert, men ingen vart foreslått som nye akvakulturområde i den nye kommuneplanen. Alle innspela til kommuneplanen er vurdert i ei konsekvensutgreiing utarbeidd av Multiconsult AS, som i hovudsak har heilt motsette vurderingar kring dei to lokalitetane enn det Rådgivende Biologer AS har.

Høyringsfristen for 2. gongs offentleg ettersyn av kommuneplanen for Austrheim er 15. februar 2018, og Eide Fjordbruk AS ynskjer å sende inn kommentarar. Rådgivende Biologer AS (RB) er spurd om å kome med ei fagleg utgreiing kring vurderingane Multiconsult AS (MC) har utarbeidd for dei to lokalitetane til dette innspelet.

Multiconsult AS sin konsekvensutgreiing

MC har for Austrheim kommune utarbeidd ei oversiktleg og tilsynelatande etterretteleg konsekvensutgreiing med ROS-analyse datert 30. november 2017 for kvart av dei 22 ulike arealinnspela/tiltaka til kommuneplanen. Alle vurderingar er presentert tabellarisk med korte dokumentarar.

Det går ikkje fram av dokumentet kven som har vore ansvarleg for eller har utført desse vurderingane, eller kva fagleg kompetanse og utdanning vedkomande har. Og sjølv om MC si konsekvensutgreiing kan verke objektiv og etterretteleg ved første augnekast, er den dessverre prega av metodiske feil, og det er tydeleg at utførande og ansvarlege konsulentar har liten eller inga kunnskap om akvakultur og dei lovar, forskrifter og reglar som gjeld for slik verksemd.

Av dei 22 tiltaka som er omtalt i Multiconsult AS sin rapport, er det 6 som gjeld akvakulturområde, der 4 er negativt innstilt og to har positiv innstilling, ein til eit nytt område og ein berre til av noverande bruk av areal. Av dei andre 16 vurderte tiltak er 14 positivt innstilt og berre to er innstilt negativt.

ROS-analysen sin vurdering av «liv og helse»

I metodebeskrivinga er ROS-analysen sitt element «Liv og helse» vurdert etter risiko for omfang av personskade eller dødsfall for folk. I dei tabellariske ROS-oppsummeringane er «fiskesjukdom» vurdert under «liv og helse». Dette vert heilt feil. Dessutan er det tydeleg at MC ikkje er kjend med dei avstandsreglar som gjeld for etablering av akvakulturlokalitetar med omsyn til smittespreiing mellom nærliggande anlegg.

Det er Mattilsynet som har ansvar for vurderingar knytt til fiskehelse og risiko for smittespreiing mellom nærliggande lokalitetar ved etablering av nye eller utviding av eksisterande oppdretts-lokalitetar. Dette er regulert gjennom forskrift av 17. juni 2008 nr. 823 om etablering og utvidelse av akvakulturanlegg mv. (etableringsforskriften), og gjeldande krav for anlegg opp til MTB på 3600 tonn er sett slik:

- Anbefalt minste avstand på 1,5 km i sjø til låssettingsplassar, skjelanlegg
- Anbefalt minste avstand på 2,5 km i sjø til andre sjøbaserte matfiskanlegg
- Anbefalt minste avstand på 5 km i sjø til store matfiskanlegg, slakteri, setjefiskanlegg

Vurderingane MC gjer er ikkje i samsvar med dette, medan RB sine to notat har nytta desse ved vurdering av risiko for smitte. Dessutan skal avstand bereknast «i sjø» og ikkje over land, slik MC synest å ha gjort i nokre av tilfella.

MC sine framlegg til avbøtande og risikoreduserande tiltak

Dei avbøtande tiltaka som er lista opp for dei seks vurderte akvakulturtiltaka (sjå klipp under), speglar tydeleg at MC ikkje er kjend med gjeldande reglar for etablering og drift av akvakulturanlegg. Tiltaka 1, 3 og 4 er strengt regulert gjennom forskrift og vilkår i Norsk Standard og ikkje gjenstand for «tiltak eller utgreiing ».

Avbøtande risikoreduserande tiltak evt. vidare utgreiing:

Tiltak nr:	Skildring av tiltak og eller utgreiing
1.	Sikra at anlegg vert tilstrekkeleg merka
2.	Redusera storleiken på arealet
3.	Betre sikring av anlegg og val av robuste materialar
4.	Sikra mot fiskerøming og ureining av sjøområde med fôr og medisin

Norsk Standard 9415:2009 «Flytende oppdrettsanlegg. Krav til utforming, dimensjonering, utførelse, installasjon og drift» (NyTek-forskriften) omfattar krav til dimensjonering av anlegg. Ut frå ei lokalitetsskildring, der ytre fysiske belastningar som vind, bølger og anna vert berekna, vert det sett krav til dimensjonering av flytekrage, flåte, notposar og fortøyningar, slik at anlegga skal tole å ligge på den aktuelle lokaliteten. Utførande konsulentar skal vere akkreditert for å utføre slike berekningar. Multiconsult Norge AS i Tromsø er akkreditert for slik inspeksjon av akvakulturanlegg (INSP 010) etter NS 9415:2009, men dei har sannsynlegvis ikkje vore involvert i denne utgreiinga.

Merking av oppdrettsanlegg er regulert i «Forskrift om etablering, drift og sykdomsforebyggende tiltak ved oppdrettsanlegg» (drifts- og sykdomsforskriften) gjennom §4 Plassering, merking mv., som seier:

Flytende anlegg skal merkes med lys. Lyset må innrettes slik at det ikke virker blendende for alminnelig ferdsel. Anleggets ytterpunkter skal merkes med blinkende gult lys. Som dagmerker benyttes orange eller gule bøyer eller staker.

I tillegg har same forskrift ei rekke paragrafar som klart regulerer driftstilhøva ved anlegga:

§ 21 har krav til fôrspill,

§ 22 regulerer bruk av legemiddel mv.,

§ 23 regulerer kontroll av anlegget si miljømessige innverknad på lokaliteten, og

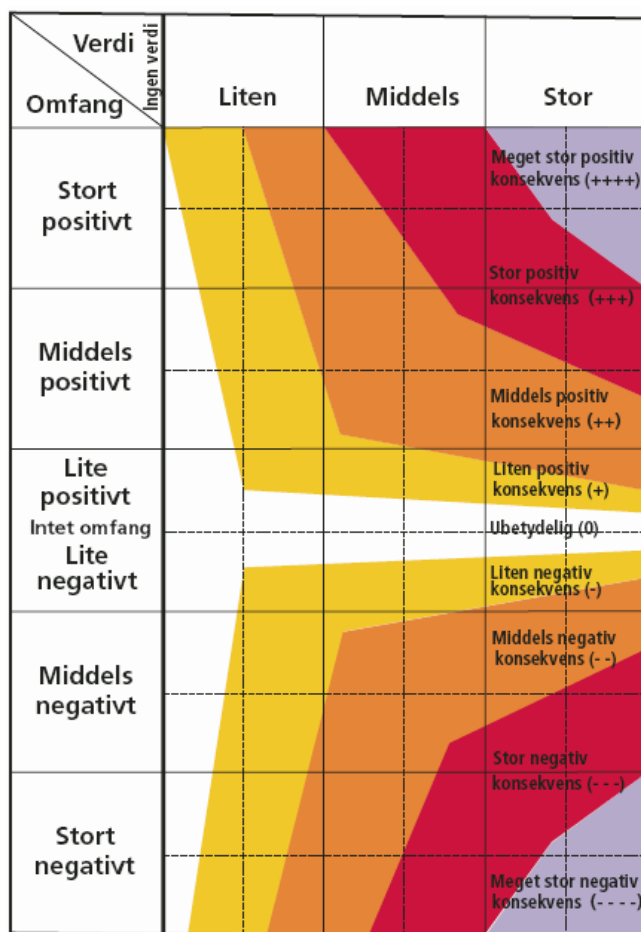
§ 25 *Produksjonslys skal innrettes slik at det ikke virker blendende for alminnelig ferdsel.*

Manglande samsvar mellom MC sine vurderingar

Konsekvensutgreiingar vert utført etter eit standard tre-trinns oppsett, omtala i i Statens Vegvesen sin Håndbok V712 om konsekvensanalysar. Det er to inputvariablar i desse vurderingane; «verdi» og «påverknad». Desse vert plotta mot kvarandre i eit standard oppsett (sjå figur til høgre), og ut kjem «konsekvens» som eit resultat. I MC sin rapport er «konsekvens» gitt tal-karakterar frå -2 til +2 (uvisst korleis), medan Statens Vegvesen opererer med tal frå -4 til +4 (sjå figur til høgre). Dersom to tiltak har same «verdi» med same «påverknad», så skal dei og få same «konsekvens». Det er dessverre ikkje tilfelle i MC sine vurderingar.

Figur. «Konsekvensvifta».

«Konsekvens» er eit eintydig resultat av plotting av «verdi» bortover og «påverknad» (her: omfang) oppover i konsekvensvifta (frå Statens Vegvesen handbok V712).

Konsekvensvurderingane som er utført av MC er ikkje i samsvar med «verdi» og «påverknad», samanlikna med dei to sakene til Eide Fjordbruk AS (129 og 131) og for tiltak 130 i Trøvikva for fire av fagtema, som elles er mykje likt omtala i teksten for dei tre sakene:

Landskap	Verdi	X	Påverknad	=	Konsekvens	Tal
Tiltak 129	Stor	X	Middels	=	Stor	-2
Tiltak 130	Stor	X	Middels	=	Stor	-1
Tiltak 131	Stor	X	Middels	=	Middels	-2

Friluftsliv	Verdi	X	Påverknad	=	Konsekvens	Tal
Tiltak 129	Middels	X	Middels	=	Stor	-2
Tiltak 130	Middels	X	Middels	=	Stor	-1
Tiltak 131	Stor	X	Middels	=	Stor	-2

Naturmangf.	Verdi	X	Påverknad	=	Konsekvens	Tal
Tiltak 129	Stor	X	Middels	=	Stor	-2
Tiltak 130	Stor	X	Middels	=	Middels	-1
Tiltak 131	Stor	X	Middels	=	Stor	-2

Samfunn	Verdi	X	Påverknad	=	Konsekvens	Tal
Tiltak 129	Middels	X	Middels	=	Middels	1
Tiltak 130	Middels	X	Middels	=	Middels	2
Tiltak 131	Middels	X	Middels	=	Middels	1

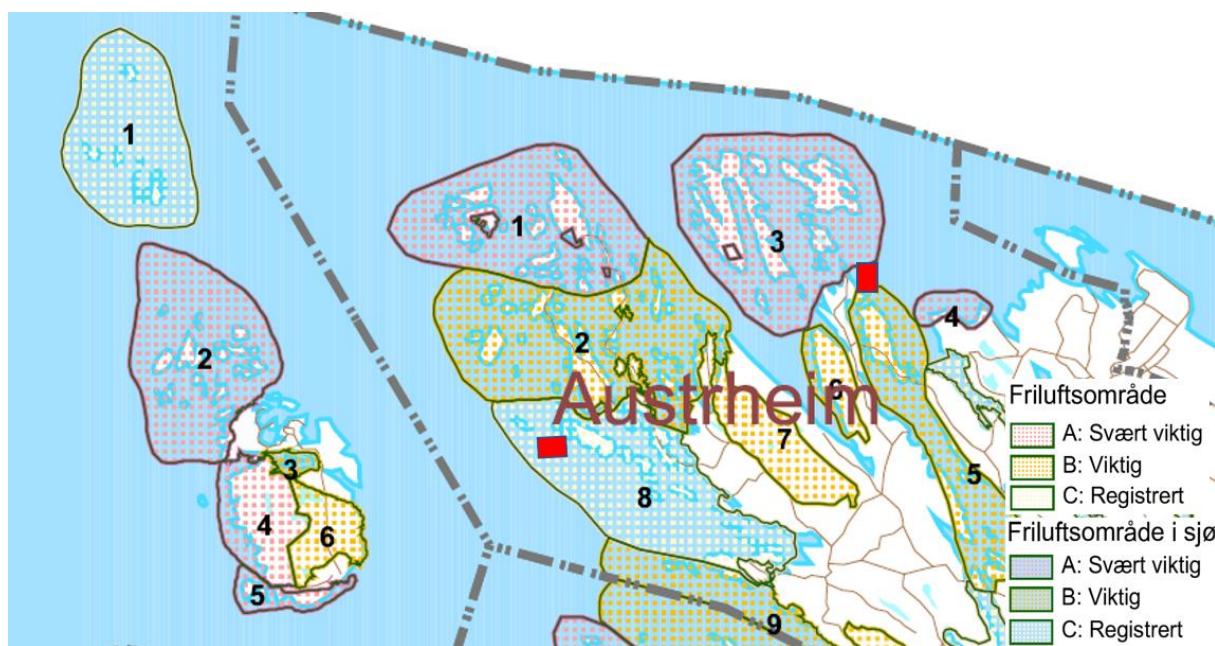
Med same «verdi» og same «påverknad» og også same nivå på teksten i «merknadane» i tabellane, er det underleg at tiltak 130 alltid kjem betre ut enn dei to andre. Dette kan ikkje vere rett.

Om vurderinga av verdi

RB og MC sine vurderingar av «verdi» samsvarer ikkje heilt for dei to aktuelle lokalitetane.

Vurderingar av **landskapskvaliteter** vil alltid være subjektive, og dette gjer at setting av verdi og vurdering av påverknad er objektivt vanskeleg. RB følgjer ei tilnærming til «Visual Management System» (US Forest Service, 1974), vidareutvikla og tilpassa norske tilhøve (Nordisk Ministerråd 1987:3, del I). Her er omgrepa *mangfald*, *inntrykkstyrke* og *heilskap* sentrale. Urørte landskap ytst langs kysten, utan mangfald og inntrykkstyrke vil difor ikkje få same høge verdi som eit fjordlandskap med høge fjell, fossar og kystlinje. MC nyttar generelt «stor verdi» for urørte landskap, noko RB betraktar som berre ein del av ei samla landskapsvurdering.

Ved vurdering av **friluftsverdiar** nyttar RB hovudlinjene i rettleiar M98-2013 frå Miljødirektoratet. Med «middels» brukarfrekvens og ikkje mykje regional eller nasjonal bruk, samt «middels» på øvrige kvalitetar, vil friluftsområda ved Senoksen bli verdisett til C-verdi «registrert friluftsområde» og for Hundvåkflua til B-verdi «viktig friluftsområde». Dette er også i samsvar med Fylkeskommunens og Fylkesmannens oversikt over regionale friluftsområde frå 2008 (sjå kart under).

Figur 6. Verdisetting av friluftslivsområde i regionen frå Fylkeskommunens og Fylkesmannens oversikt over regionale friluftsområde frå 2008. Senoksen og Hundvåkflua er vist med raudt.

Ved vurdering av **naturverdiar** nyttar både MC og RB rettleiarar frå Miljødirektoratet og tilgjengelege databasar, og her er skilnadane mellom vurderingane mindre. Men samstundes er vurderingane av verknadar ulike, og det resulterer i ulike «konsekvensar». RB har lang erfaring med kartlegging av miljøverknadar av fiskeoppdrett, frå årlege bidrag til nasjonal rømmingsovervaking (Anon 2017), nasjonal lakselusovervaking (Nilsen mfl. 2017), regionalovervaking av fjordane i Hordaland og Rogaland, resipientovervaking og lokalitetsovervaking av anlegga, og nyttar i tillegg nasjonale kunnskapsstatusar for påverknad frå oppdrett i vår vurderingar, for eksempel Husa mfl. (2016): «Effekter av utslipp fra akvakultur på spesielle marine naturtyper, rødlista habitat og arter. Kunnskapsstatus frå Havforskningen». RB har i sine to notat om desse aktuelle lokalitetane gjort ei meir omfattande vurdering av påverknad på naturmiljø enn MC.

Sak 129 Senoksen

Dette er ein særskild eksponert lokalitet og i utgangspunktet ikkje den mest prioriterte. Til MC si konsekvensutgreiing er det ført opp feil sum på dei samla talfesta konsekvensane.

MC konkluderer med at avstandane til 4 andre nærliggande anlegg er kort og det medfører fare for fiskehelse for nærliggande anlegg. Dette er ikkje rett. Avstand skal målast i sjø, og avstandane er innanfor tilrådde grenser i gjeldande forskrifter

Det er anteke at det kan skje «få men alvorlege personskadar, og at dødsfall kan førekome» mellom kvart år og ein gong mellom kvart tiande år med omsyn på trafikk på sjø. Dette er kanskje noko høgt sett.

Kartet i MC si vurdering viser at området i dag er regulert til FFNFA, altså Fiske, Ferdsle, Natur, Friluftsliv og Akvakultur.

Sak 131 Hundvåkflua

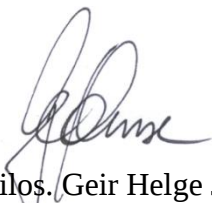
Dette vert vurdert å vere ein god lokalitet, som ligg skjerma for vind og ver frå nær sagt alle kantar. Risiko for skadar, havari og rømming er difor små i høve til andre av dei vurderte lokalitetane. Dette burde vore spegla i redusert risiko i MC sine vurderingar.

Lokalitet «Hundvåkflua» ligg inntil og mellom fleire friluftsområde med nasjonal og regional verdi. Men sidan det er strandsona som har hovudfokus (sjå: Fylkeskommunens og Fylkesmannens oversikt over regionale friluftsområde frå 2008), vil ikkje eit anlegg ute i opne sjøen ha stor negativ påverknad på bruk av disse områda.

Opplevingsverdien av områda er allereie påverka av betydeleg skipstrafikk til og frå Mongstad og i «den Indre Farleia», med oppankra skip på Fonnesflaket. Områda er difor ikkje urørt natur i dag, og bidrag frå eit nytt oppdrettsanlegg vil alt i alt vil vere liten.

Konklusjonen at eit anlegg her vil vere svært negativt for den nasjonale kulturminnet «den Indre Farleia», er difor vanskeleg å akseptere. Denne farleia går langs heile kysten gjennom busette område med stadvis godt utbygd infrastruktur og passerer mellom anna ei rekke eksisterande oppdrettsanlegg.

Når det gjeld nærleik til farlei og oppankringsområdet Fonnesflaket, er det verdt å merke seg at lokaliteten er teikna i raud sektor for Vardetangen lykt og at større fartøy går vest i Hjeltefjorden. Eide Fjordbruk AS har også vore i møte med Kystverket 21. mars 2017, og har avklart at oppankring for planlagt anlegg sjølv sagt skal haldast utanom dette oppankringsområdet.

Dr.philos. Geir Helge Johnsen
Rådgivende Biologer AS

Referanser

ANON 2017. Rømt oppdrettslaks i vassdrag i 2016. Rapport frå det nasjonale overvåkingsprogrammet. Fisker og havet, særnummer 2b–2017.

Husa, V., T. Kutti, E. S. Grefsrud, A.-L. Agnalt, Ø. Karlsen, R. Bannister, O. Samuelsen & B.E. Grøsvik 2016. Effekter av utslipp frå akvakultur på spesielle marine naturtyper, rødlista habitat og arter. Kunnskapsstatus. Rapport frå Havforskningen, nr 8-2016, 52 sider, ISSN 1893-4536 (online).

Nilsen, F., I. Ellingsen, B. Finstad, P. A. Jansen, Ø. Karlsen, A. B. Kristoffersen, A. D. Sandvik, H. Sægrov, O. Ugedal & K. W. Vollset 2017. Vurdering av lakselusindusert villfiskdødelighet per produksjonsområde i 2016 og 2017. Rapport frå ekspertgruppe for vurdering av lusepåvirkning, 64 sider + vedlegg, ISBN 978-82-8088-414-5

Nordisk Ministerråd 1987. Natur- og kulturlandskapet i arealplanleggingen. Miljørapport 1987:3.

Vegdirektoratet 2014. Statens vegvesen Håndbok V712 - Konsekvensanalyser. Vegdirektoratet, 223 s. ISBN 978-82-7207-674-9.